

KLAGANDE

Naturskyddsföreningen i Jönköpings län

MOTPART

Länsstyrelsen i Jönköpings län
551 86 Jönköping

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Jönköpings läns beslut den 2 december 2019, dnr 218-9941-2019

SAKEN

Licensjakt efter lodjur enligt jaktförordningen (1987:905)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Jönköpings län har beslutat om licensjakt efter högst 2 lodjur i Jönköpings län 2020. I beslutet anges att jakten får bedrivas från och med den 1 till och med 31 mars 2020 eller till dess att länsstyrelsen avlyser jakten. Skälen för beslutet framgår av bilaga 1.

PARTERNAS INSTÄLLNING

Vad Naturskyddsföreningen i Jönköpings län anför

Naturskyddsföreningen i Jönköpings län yrkar att förvaltningsrätten upphäver beslutet och avslår licensjakten. Om förvaltningsrätten inte har fattat beslut före den 28 februari 2020 yrkas inhibition av beslutet.

Föreningen anför bl.a. följande. Det finns inte sådana negativa effekter, av de lodjur som finns i länet, att de måste åtgärdas med licensjakt. Om dessa skulle uppstå finns möjligheten till skyddsjakt. Det är obegripligt att licensjakt beslutas när skador på människors egendom i det närmaste saknas. Mängden rådjur är fortfarande stor och antalet vildsvin ökar lavinartat. Vilken skada gör inte dessa? Länsstyrelsen tar för lite hänsyn till lodjurens roll i naturens ekosystem.

Licensjakt är inte förenlig med regeringens mål att antalet lodjur ska öka i Götaland och minska i renskötselområdet. Antalet föryngringar är nedåtgående från 6,5 st. 2017-2018 till 6 st. 2018-2019. I länet har illegal jakt påvisats för första gången, vilket kan vara ett resultat av att licensjakt tilläts förra säsongen då det kan tolkas som att lodjuren inte är lika fridlysta längre. Lodjur omkommer i trafiken, ett lodjur dog av hundangrepp 2019 och lodjur drabbas av sjukdomar. Detta decimerar också stammen.

Vad länsstyrelsen anför

Länsstyrelsen har inte funnit skäl att ändra sitt beslut.

RÄTTSLIG REGLERING M.M.

Av 3 § första stycket jaktlagen (1987:259) framgår att lo och annat vilt är fredat och får jagas endast om detta följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen.

Enligt 23 c § jaktförordningen (1987:905) får licensjakt efter bl.a. lo ske under förutsättning att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Bestämmelsen i 23 c § jaktförordningen ska tolkas mot bakgrund av motsvarande bestämmelser i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet). Enligt artikel 12.1 a i art- och habitatdirektivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a till direktivet, med förbud mot att avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen. I artikel 16.1 a – e anges för vilka syften och under vilka förutsättningar undantag från dessa bestämmelser får göras.

EU-domstolen har i en dom den 10 oktober 2019 i mål C-674/17 uttalat att artikel 16.1 e i princip kan utgöra grund för att bevilja ett undantag som bl.a. tillåter dödande av individer som tillhör de arter som nämns i bilaga 4 a till art- och habitatdirektivet (punkt 32). För sådana undantag krävs bl.a. att de mål som eftersträvas med jakten klart, tydligt och underbyggt anges, att den

beslutande myndigheten med rigorösa vetenskapliga uppgifter visar att jakt är lämpligt för att uppnå målen, att det i tillräcklig mån har fastställts att målen inte kan uppnås genom en annan lämplig lösning, att det säkerställs att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten, samt att jakten sker selektivt och i begränsad omfattning avseende ett begränsat och fastställt individantal under strängt kontrollerade förhållanden (punkt 80). Undantag enligt artikel 16.1 e får tillämpas endast i fall då bestämmelserna i 16.1 a – d inte är relevanta (punkt 37).

I fråga om gynnsam bevarandestatus och kraven på begränsad omfattning bedömde EU-domstolen det aktuella jaktuttaget i vidare sammanhang, omfattande den totala tillåtna bytesmängden avseende stamvårdande jakt under aktuellt jaktår (punkt 62-65 och 75).

Av den allmänt tillämpliga proportionalitetsprincipen, som också slagits fast av EU-domstolen inom artskyddsområdet (se dom i mål C-76/08, Europeiska kommissionen mot Malta), följer att det undantag från skyddssystemet som en medlemsstat har för avsikt att göra, ska stå i proportion till de behov som motiverar undantaget.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet är om länsstyrelsen har visat att kraven för att fatta beslut om licensjakt efter högst 2 lodjur är uppfyllda.

Förvaltningsrätten har i ett tidigare avgörande den 17 februari 2020 (mål 2593-19) redan prövat denna fråga och funnit att länsstyrelsen har visat att samtliga krav för aktuell licensjakt är uppfyllda, samt att det saknas skäl att ändra de beslutade villkoren. Vad Naturskyddsföreningen i Jönköpings län har anfört i sitt överklagande föranleder ingen annan bedömning.

Överklagandet ska följaktligen avslås.

Då förvaltningsrätten genom denna dom slutligt avgör målet förfaller Naturskyddsföreningen i Jönköpings läns yrkande om inhibition.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Överklagandet ska ges in till Förvaltningsrätten i Luleå men vara ställt till Kammarrätten i Sundsvall. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (FR-03).

████████████████████

rådman

████████████████████

har föredragit målet.

Länstyrelsen
i Jönköpings län

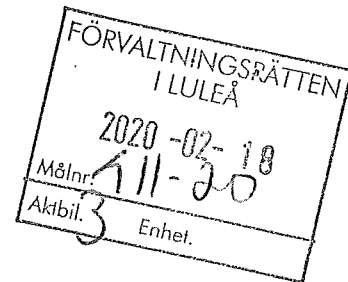
BESLUT

Sida 1/24

Datum
2019-12-02

Beteckning
218-9941-2019

Landenheten
010-223 60 00

Beslut om licensjakt efter lodjur i Jönköpings län 2020

Länstyrelsen beslutar, med följande villkor, om licensjakt efter högst två (2) lodjur i Jönköpings län 2020.

Länstyrelsen beslutar med stöd av 59 § jaktförordningen (1987:905) att detta beslut ska gälla utan hinder av att beslutet överklagas.

Jakttid

Jakt får bedrivas från och med den 1 mars 2020 till och med den 31 mars 2020 eller till dess Länstyrelsen avlyser jakten.

Tilldelning och jaktområde

Högst två (2) lodjur får fällas inom länet, ett (1) i delområde 1 och ett (1) i delområde 2. Lodjur får fällas oavsett djurets ålder och kön. Ungdjur bör av jaktetiska skäl i möjligaste mån fällas före föräldradjur.

Jakt får endast ske innanför de gränser som anges på kartorna i bilaga 2, och i enlighet med villkoren i detta beslut.

JAKTOMRÅDE 1 - NORRA

Jaktområde 1 omfattar Mullsjö, del av Habo och Jönköpings kommuner. I söder utgörs gränsen av riksväg 40 och i öster av väg 195 norrut till länsgränsen. Därefter utgör länsgränsen gräns för jaktområdet västerut och söderut mot riksväg 40.

JAKTOMRÅDE 2 - SÖDRA

Jaktområde 2 omfattar del av Vaggeryds, Värnamo och Sävsjö kommuner. I norr utgörs gränsen av älgförvaltningsområde 6 norra gräns. I öster utgörs den av väg 30 och länsgränsen fram till väg 25, där gränsen löper längs med vägen fram till länsgränsen i väster. Områdets västra gräns utgörs av länsgränsen och E4:an fram till älgförvaltningsområde 6 norra gräns.

Avlysning

Länsstyrelsen avlyser jakten då det totala antalet djur fällts eller påskjutits och avräknats inom respektive jaktområde inom länet, eller när jakttiden löpt ut. Länsstyrelsen informerar om avlysningen via telefonsvarare, via SMS samt på hemsidan (www.lansstyrelsen.se/jonkoping).

Villkor för licensjakten

För att säkerställa att jakten bedrivs selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden beslutar Länsstyrelsen att angivna villkor ska gälla för genomförandet av jakt enligt detta beslut. Villkoren i beslutet är ställda utifrån Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter lo (NFS 2010:15) samt Naturvårdsverkets beslut (NV-04663-19) om Överlämnande av rätten att besluta om licensjakt efter lodjur till samtliga länsstyrelser utom Länsstyrelsen i Gotlands län.

SÖKA EFTER SPÅR

Länsstyrelserna beslutar med stöd av 21 § jaktförordningen (1987:905) att sökning efter lodjursspår samt ringning för att fastställa djurets ungefärliga vistelseplats får ske med hjälp av motordrivet fordon, men endast på allmän eller enskild väg. Den som söker efter spår från motorfordon får inte skjuta, förfölja eller genskjuta lodjur från fordonet. Spårning får utföras från och med beslutad jaktstart till och med jaktens slut i syfte att fastställa djurens ungefärliga vistelseplats.

RÄTT ATT BEDRIVA JAKT

Den som har jakträtt i områdena som omfattas av detta beslut får bedriva jakt efter lodjur, under förutsättning att hans/hennes jakträtt omfattar jakt efter lodjur.

OBLIGATORISK ANMÄLAN TILL JÄGARREGISTRET OCH SMS-TJÄNST

Enligt 49 § jaktförordningen ska samtliga som avser att delta i licensjakt efter lodjur anmäla sig till Jägarregistret. Anmälan kan göras via:

- Naturvårdsverkets talsvar: 0771-18 34 11 (välj djurart och ange personnummer),
- Naturvårdsverkets kundtjänst: 010-698 17 00 (ange personnummer),
- e-post till jagarregistret@naturvardsverket.se (ange personnummer),
- inloggning med Bank-ID på
- <https://jagarregistret.naturvardsverket.se/>.

Samtliga jakttagare ska även anmäla sig till Länsstyrelsens sms-tjänst för att erhålla meddelande om kvarvarande tilldelning. Sms-tjänsten syftar till att säkerställa en snabb avlysning och minska risken för överskjutning.

Anmälan till tjänsten görs på Länsstyrelsens webbplats:
<https://www.lansstyrelsen.se/jonkoping/>

JAKTTID

Lodjur får enligt 9 § jaktförordningen (1987:905) jagas från och med en timme före solens uppgång till och med en timme efter solens nedgång. Timmen efter solens nedgång får jakten endast bedrivas som vaktjakt eller smygjakt.

KRAV PÅ EFTERSÖKSHUND

Vid jakt efter lo ska hund som är särskilt tränad i att spåra upp skadat vilt kunna finnas på skottplatsen inom högst två timmar från påskjutningen. Detta framgår av 17 § andra stycket jaktförordningen (1987:905).

TILLÅTNA JAKTMEDEL

I 6, 11, 14 och 16 §§ Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt (NFS 2002:18) framgår vilka vapen som är tillåtna vid jakt efter lodjur.

Jakt med fångstredskap är inte tillåtet.

HUNDANVÄNDNING

Högst två hundar som förföljer ett och samma lodjur får används samtidigt. Hundarna får inte bytas ut under jakt efter ett och samma lodjur under en och samma dag enligt 5 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter lo (NFS 2010:15). Länsstyrelsen erinrar om att jakten ska bedrivas med en god jaktetik enligt 27 § jaktlagen (1987:259) och att all hundanvändning ska präglas av detta. Hänsyn ska också tas till jakthundens välbefinnande enligt 5 § djurskyddslagen (1988:534) som säger att djur inte får överansträngas.

JAKTLEDARENS ANSVAR

I 7 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2010:15) för Länsstyrelsens beslut om licensjakt efter lodjur specificeras jaktledarens ansvarsområden gällande lodjursjakten.

1. Jakt får inte bedrivas utan att en ansvarig jaktledare är utsedd innan varje jakttillfälle. Vid ensamjakt är den ensamme jägaren jaktledare.
2. Jaktledaren ska före jaktens början informera samtliga jaktdeltagare om villkoren för jakten, kommunikationsbestämmelser, otillåtna skjutriktningar, gränsförhållanden samt om övriga regler som kan behövas för jaktens genomförande. Jaktledaren ska vidare informera om skyldigheten att inneha vapenlicens och giltigt statligt jaktkort.

3. Jaktledaren ska informera skytten om dennes ansvar att rapportera fälld eller påskjuten lo till Länsstyrelsen i enlighet med 5b § jaktförordningen (1987:905).
4. Jaktledaren ska inför varje jakttillfälle försäkra sig om att en hund som är särskilt tränad i att spåra skadat vilt ska kunna finnas på skottplatsen inom högst två timmar från påskjutningen i enlighet med 17 § andra stycket jaktförordningen (1987:905).
5. Jaktledaren ska informera varje jaktdeltagare om riskerna med skadskjutning av lo, uppmana jaktdeltagarna att endast skjuta med stöd och endast skjuta mot stillastående lodjur med rena sidoskott samt, vid jakt med hagelvapen, inte skjuta på avstånd över 20 meter.
6. Jaktledaren ska informera varje jaktdeltagare om att man bör vara ansvarsförsäkrad, bör bära röda band eller motsvarande kännetecken under jakten samt att man årligen före jakten förvissat sig om att vapnet är inskjutet och att man har tillräcklig skjutskicklighet för att bedriva jakt efter lo.
7. Jaktledaren ska ansvara för att kommunikationsvägarna under jakten säkerställer att villkoren för jakten efterlevs.
8. Jaktledaren ska minst en gång i timmen informera sig om hur många djur som återstår av tilldelningen. Telefonnummer till Länsstyrelsens meddelandetelefon: **010-223 61 25**.
9. Jaktledaren ska veta vilka föreskrifter beträffande jakt som gäller inom naturreservat i jaktområdena. Länk till lista över naturreservaten med tillhörande föreskrifter i Jönköpings län:
<https://www.lansstyrelsen.se/jonkoping/besok-och-upptack.html>

INFORMATION OM ÅTERSTÅENDE TILDELNING

Den som jagar lodjur ska hålla sig informerad om hur många djur som återstår av tilldelningen i det område där licensjakt bedrivs. Observera att den som av oaksamhet inte hållit sig informerad kan komma att dömas till ansvar för jaktbrott eller grovt jaktbrott enligt 43 eller 44 §§ jaktlagen.

Jaktledaren är skyldig att minst en gång i timmen avlyssna Länsstyrelsens telefonsvarare för information om återstående tilldelning, ring: **010-223 61 25**.

Som komplement till telefonsvararen och för att säkerställa och effektivisera information om aktuell tilldelning och/eller avlysning av jakten ska samtliga jaktdeltagare utöver detta utnyttja Länsstyrelsens SMS-tjänst. Anmälan till tjänsten görs på Länsstyrelsens webbplats:
<https://www.lansstyrelsen.se/jonkoping/>

ÖVRIGT

Jaktledaren ska underlätta för besiktningspersonalen efter det att ett lodjur fällt, exempelvis genom att undvika att jakttagarna trampar sönder spår vid skottplats och fallplats.

Hantering av fällt eller påskjutet lodjur

ANMÄLAN AV FÄLLT ELLER PÅSKJUTET LODJUR

Den som fällt eller påskjutit ett lodjur ska anmäla detta till Länsstyrelsen utan dröjsmål och senast inom 30 minuter efter att lodjuret fällt eller påskjutits.

Anmälan görs till Länsstyrelsens nummer: **010-223 61 25**

Vid anmälan ska skytten ange följande uppgifter:

- skyttens och jaktledarens namn, adress och telefonnummer,
- när djuret fällt eller påskjutits (datum och klockslag),
- var djuret fällt eller påskjutits (koordinater eller plats som går att återfinna på karta 1:100 000),
- djurets kön (om det fällt)

I samband med anmälan om fällt djur informerar Länsstyrelsen om hur det ska förfaras med det fällda djuret. Länsstyrelsens besiktningsman kontaktar skytten angående tidpunkt och plats för besiktningen.

BESIKTNING AV FÄLLT LODJUR

1. Länsstyrelsens besiktningspersonal ska besikta samtliga fällda lodjur.
2. Skytten ska inom ett dygn från det att djuret fällt uppvisa hela det fällda djuret för Länsstyrelsens besiktningspersonal.
3. Om Länsstyrelsen så begär ska skottplats och fallplats omgäende uppvisas.
4. Besiktningspersonal fyller tillsammans med skytten i de blanketter för fälld lo som Länsstyrelsen tillhandahåller i samband med besiktningen.

PÅSKJUTET LODJUR, EFTERSÖK OCH PLATSUNDERSÖKNING

Påskjutning definieras enligt föreskrifter i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd för Länsstyrelsens beslut om licensjakt efter lo enligt följande: Skott har avlossats mot lodjur med avsikt att fälla detta och det kan inte uteslutas att skottet har träffat lodjuret, men lodjuret har inte fällt.

1. När ett lodjur påskjutits, och den inte blir kvar på platsen, får endast sådan jakt som syftar till att fälla det påskjutna lodjuret bedrivas. Licensjakten får återupptas först efter medgivande från Länsstyrelsen.

2. Den som påskjutit lodjur ska tillsammans med jaktledaren ansvara för att platsundersökning genomförs för att säkerställa om lodjuret är skadat eller ej, samt för att spår på skottplats och fallplats ej förstörs.
3. Den som påskjutit lodjur ska tillsammans med jaktledaren ansvara för att eftersök genomförs om inte platsundersökningen eller andra omständigheter visat på att lodjuret är oskadat. Eftersök ska genomföras tills dess:
 - a) djuret påträffats dött,
 - b) djuret påträffats skadat och avlivats,
 - c) kulans anslags- eller nedslagsplats är så belägen att den utesluter att lodjuret skadats, eller
 - d) djuret inte kan påträffas.
4. Jaktledaren ska på begäran uppvisa skottplatsen för Länsstyrelsens besiktningspersonal.
5. Jaktledaren ska till Länsstyrelsens besiktningspersonal redovisa hur platsundersökning och eftersök genomförts samt dokumentera dessa åtgärder på blankett som besiktningspersonalen tillhandahåller.
6. Om skadeskjutet lodjur inte anträffats ska tillgängligt material såsom, blod, hår eller spillning från det skadade djuret samlas för DNA-analys, enligt besiktningspersonalens instruktioner.

AVRÄKNING AV PÅSKJUTET LODJUR

Påskjutet lodjur ska avräknas såvida inte kulans anslags- eller nedslagsplats från det avlossade skottet är så belägen att den utesluter att lodjuret skadats, eller om det på annat sätt vid fältkontroll kan fastställas att lodjuret inte skadats.

Fälls lodjur med stöd av andra beslut eller dödas på annat sätt under den tid då licensjakt efter lodjur är tillåten, ska dessa djur inte avräknas licenstilldelningen.

HANTERING AV SKINN OCH KROPP FRÅN FÄLLT LODJUR

Skinn från fällt lodjur tillfaller jakträttshavaren under förutsättning att:

- Länsstyrelsens besiktningspersonal har tagit ett hudprov (ca 1x3 cm) från fällt djur. Om djuret är eller kan tänkas vara angripet av skabb ska ytterligare hudprov tas från angripen del eller delar.
- Flådd kropp inklusive huvud överlämnas till Länsstyrelsen enligt överenskommelse med besiktningspersonal.
- Jakten i övrigt har skett i enlighet med jaktlagstiftningen och villkoren i Länsstyrelsens beslut om licensjakt.

Skinnet ska märkas med transponder (mikrochip) av besiktningspersonal vid sidan av flåsnittet vid buk eller bröst. Uppgifter om chipnummer ska anges på särskild blankett som besiktningspersonalen tillhandahåller.

Länsstyrelsens besiktningspersonal ansvarar för att flådd kropp inklusive huvud och hudprov tas om hand och fraktas till SVA. Kroppen ska vara komplett, det vill säga alla tår (exklusive klor), alla svanskotor, kraniet samt, för hanar, testiklar ska medfölja kroppen.

Lodjur som faller där lodjursjakt inte får ske tillfaller staten enligt 33 § jaktförordningen. Naturvårdsverket ska enligt 38 § jaktförordningen bestämma hur omhändertagna djur ska hanteras.

FÖRSÄLJNING AV LODJURSSKINN

Kommersiella aktiviteter som annonsering, köp, byte, försäljning eller förevisning av lodjur, lodjursskinn eller andra delar av lodjur, är förbjudna enligt artikel 8.1 i rådets förordning (EG) 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem. För lodjur skjutna i enlighet med detta beslut, kan Jordbruksverket efter ansökan meddela undantag från detta förbud.

Ytterligare information finns på Jordbruksverkets hemsida (www.jordbruksverket.se).

BESIKTNINGSBLANKETTER

Besiktningsprotokoll för registrering av fält/påskjutet lodjur, besiktning, provtagning och märkning av fält lodjur samt för platsundersökning och eftersök finns att hämta på SVA:s hemsida:

<http://www.sva.se/djurhalsa/vilda-djur/stora-rovdjur/dropbox>

Beskrivning av ärendet

UTBREDNING, INVENTERINGAR OCH TILLVÄXT

Antalet lodjur i Sverige beräknas genom inventeringar som görs i hela landet utom på Gotland. Inventeringen regleras i förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn och i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2007:10) om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn (ändrade genom Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2012:01 och NFS 2012:12), samt tillhörande instruktioner och faktablad.

Viltskadecenter har uppdraget att sammanställa och publicera länsstyrelsernas resultat från rovdjursinventeringarna. Under inventeringssäsongen 2018/2019 fanns 257 familjegrupper av lodjur i Skandinavien. Detta är en minskning med 5 familjegrupper jämfört med 2017/2018. Av familjegrupperna återfanns 55 i Norge och 202 i Sverige. Baserat på antalet familjegrupper beräknas den svenska delen av

populationen omfatta ca 1 200 djur. Familjegrupperna i Skandinavien motsvarar en population av omkring 1 512 lodjur. I det södra rovdjursförvaltningsområdet inventerades 37,5 familjegrudder. Det totala antalet lodjur får man genom att multiplicera antalet familjegrudder med en omräkningsfaktor. För det södra rovdjursförvaltningsområdet motsvarar denna 5,48 lodjur per familjegrudd (Tovmo, M. & Zetterberg, A. 2018. Inventering av lodjur 2018. SLU).

Lodjursföryngningar utgör endast en del av den totala lodjurspopulationen. Antalet föryngningar kan variera relativt mycket från år till år utan att antalet vuxna lodjursindivider behöver förändras i samma takt. Lodjursstammens tillväxt i Sverige är enligt tidigare forskningsrapporter främst begränsad av legal jakt i renskötselområdet och av bytestillgången i Mellansverige. Forskarna har även dragit slutsatsen att lodjursstammen inte har bristande genetisk variation och att stammen inte är hotad på nationell nivå. Regeringen bedömer i sin proposition En hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191) att lodjuret har en gynnsam bevarandestatus i Sverige.

NATIONELLA MÅLSÄTTNINGAR FÖR LODJURSSTAMMENS UTVECKLING OCH BEVARANDESTATUS FÖR LODJUR

Sveriges nuvarande rovdjurspolitik har sin grund i den av Riksdagen 2001 beslutade propositionen Sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57). Det övergripande mål som godkändes var att Sverige skulle ta ansvar för att björn, varg, järv, lodjur och kungsörn skulle finnas i ett så stort antal att de långsiktigt fanns kvar i den svenska faunan och att arterna kunde sprida sig till sina naturliga utbredningsområden.

Den 10 december 2013 beslutade riksdagen (riksdagens protokoll 2013/14:43) om regeringens proposition En hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191), där det bland annat föreslås att det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken ska vara att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn i Sverige ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus. Samtidigt ska tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn ska tas.

Riksdagen beslutade också i enlighet med regeringens proposition om referensnivåer för stammarnas storlek och för utbredningen av rovdjursarterna i Sverige. Angående lodjur hade regeringen föreslagit att referensvärdet för en gynnsam bevarandestatus när det gäller populationen i Sverige ska vara 700–1000 individer och att referensvärdet för en gynnsam bevarandestatus när det gäller utbredningsområdet i Sverige ska vara hela Sverige förutom Gotlands län. Mot bakgrund av att referensvärdena för populationsstorlek och utbredningsområde är uppnådda, bedömde regeringen att lodjuret har en gynnsam bevarandestatus i Sverige.

Den 16 december 2013 tog Naturvårdsverket ställning till referensvärdena för björn, järv, lodjur och varg (NV-09661-12) inom ramen för rapporteringen enligt Artikel 17 i Art- och habitatdirektivet. När det gäller lodjur rapporterade Naturvårdsverket att referensvärdet för

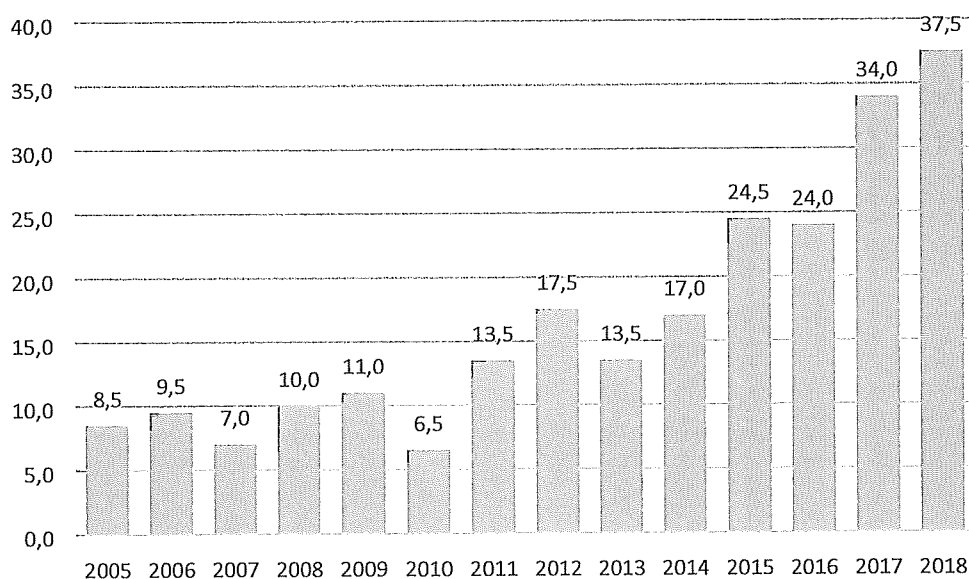
populationsstorleken hos lodjur är 870 individer i Sverige, fördelade på de biogeografiska områdena Alpin (140 individer) och Boreal (730 individer). Naturvårdsverket bedömde att livsmiljön för lodjuren har bra kvalitet, att framtidsutsikterna är bra och att bevarandestatusen är gynnsam. I Sveriges rapportering till EU om lodjurets status enligt artikel 17 i Art- och habitatdirektivet bedöms lodjur ha gynnsam bevarandestatus i såväl boreal som alpin biogeografisk region.

LODJUR I SÖDRA ROVDJURSFÖRVALTNINGSOMRÅDET

Lodjursstammen, mätt i antal inventerade familjegrupper, varierar mellan åren i det södra rovdjursförvaltningsområdet även om en ökning av lodjursstammen kan ses över tid. Variationer kan delvis bero på naturlig variation i reproduktionen, men beror också på att det vissa år är svårt att inventera, på grund av brist på bra spårnö.

Enligt Viltskadecenters rapport Inventering av lodjur 2019 konstaterades 37,5 familjegrupper av lodjur i det södra rovdjursförvaltningsområdet under inventeringssäsongen 2018/2019. Det bekräftades samma säsong 81 familjegrupper i norra- och 83,5 i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet. Halva familjegrupper uppstår när en familjegrupp rör sig över länsgränser och därmed delas mellan olika län. Den av Naturvårdsverket fastställda miniminivån för det södra rovdjursförvaltningsområdet är 27 föryngringar (familjegrupper) per år (NV-01525-18). Detta motsvarar ca 148 lodjur.

Södra rovdjursförvaltningsområdet

Figur 1: Antalet lodjursföryngringar i det södra rovdjursförvaltningsområdet åren 2005–2018.

LODJURSTAMMENS STORLEK, UTBREDNING OCH UTVECKLING I LÄNET

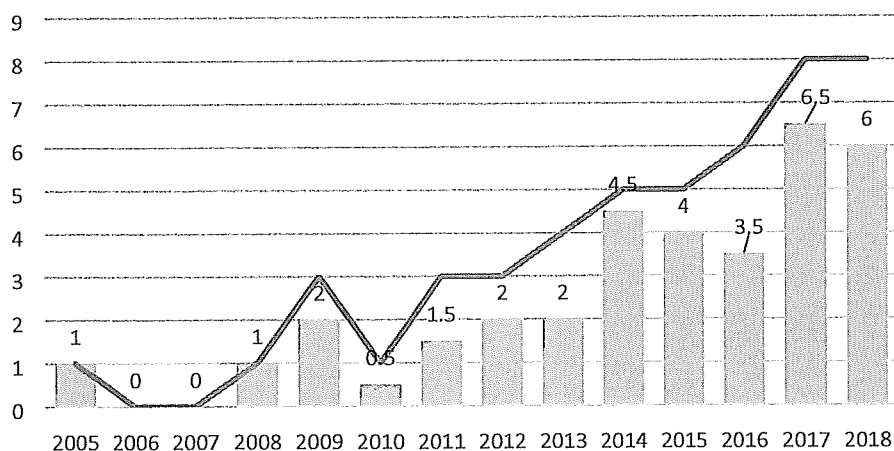
Antalet konstaterade familjegrupper i Jönköpings län har ökat de senaste åren. Inventeringsresultatet från 2018/2019 visar att antalet familjegrupper är 6 st, vilket ungefär motsvarar resultat för 2017/2018 (6,5 föryngringar). Länet berördes av 8 föryngringar såväl 2017/18 som 2018/19.

Familjegrupper kan grovt omräknas till antal individer och det senaste inventeringsresultatet motsvarar en population på ca 33 lodjur.

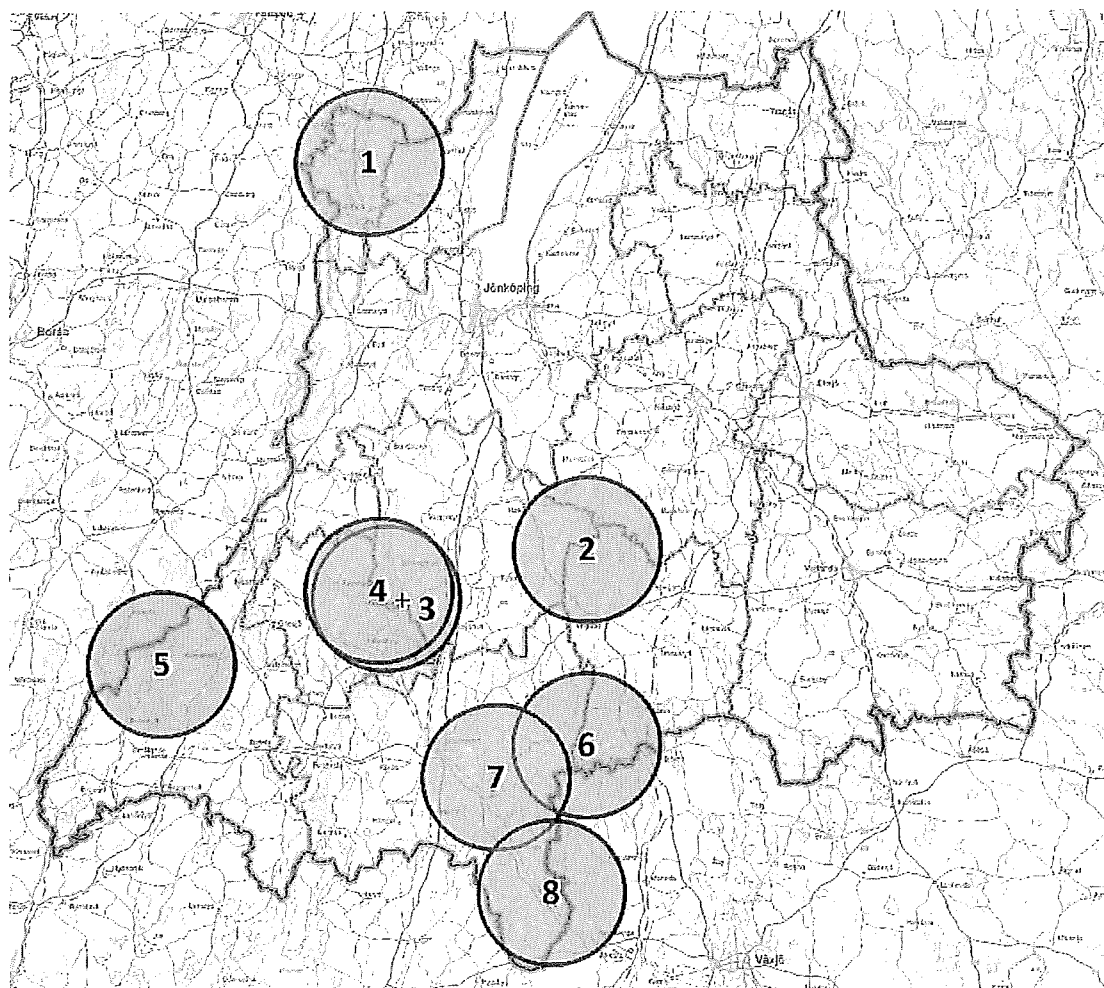
Inventeringsresultatet beror bland annat av hur många familjegrupper som delas med angränsande län. En familjegrupp som dokumenteras på båda sidorna om en länsgräns räknas som en halv familjegrupp. Den kan även räknas som en halv om inventeringsunderlaget enbart finns i ett län, men väldigt nära länsgränsen. Ett år där många familjegrupper inventeras över länsgränserna ger därför ett lägre inventeringsresultat än om merparten ligger helt inom länet, trots att det totala antalet familjegrupper som inventeras är ungefär samma, se figur 2. Även om inventeringsresultatet varierat något i Jönköpings län de senaste 8 åren syns en ökande utveckling av stammen om man ser till det antal familjegrupper som länet berörs av varje år.

Familjegrupperna har länge varit koncentrerade till nordvästra och sydvästra delen av länet. Men under senare år har flera familjegrupper även dokumenterats i centrala och södra delen av länet. I nordvästra delen har det under lång tid inventerats en årligt återkommande föryngring. Enligt inventeringen 2018/2019 har ytterligare två föryngringar inventerats i angränsande delar av Västra Götalands län, se figur 3 och 4. Enstaka lodjur förekommer på flera andra håll i länet, till exempel i östra delen.

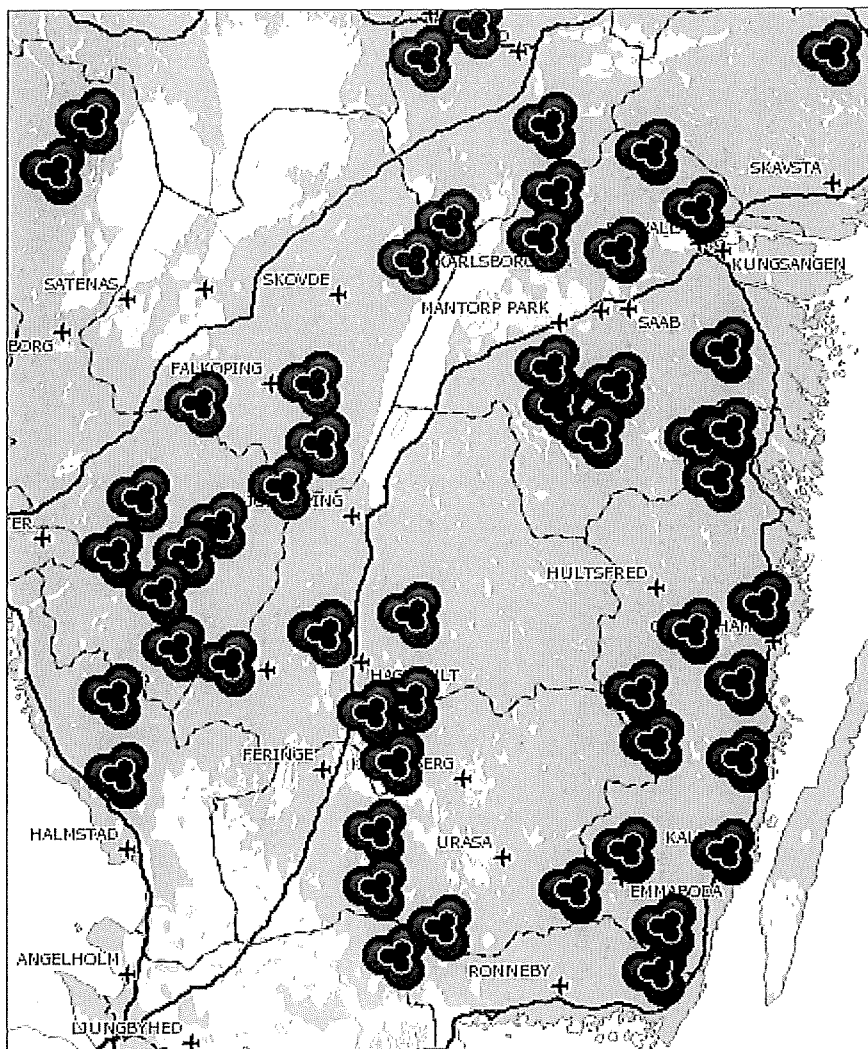
Jönköping

Figur 2: Antalet föryngringar (familjegrupper) som kunnat kvalitetssäkras vid inventeringar sedan 2005. Staplarna visar länets inventeringsresultat och linjen visar antalet familjegrupper som länet berörs av, det vill säga även de som delas med angränsande län.

Figur 3. Lodjursföryngringarnas spridning i länet. Föryngringarna nr 1, 2 och 8 delas med angränsande län och räknas som halva i länets inventeringsresultat (sammanlagt 6,5 föryngringar).

Figur 4. Föryngringar av lodjur i södra Sverige inventerade under inventerings säsongen 2018/2019. Länsgränsen i nordvästra delen av länet stämmer är felaktig. Källa: Rovbase.

Bestämmelser som beslutet grundas på

I 23 c § jaktförordningen (1987:905) anges att förutsättningen för att licensjakt efter björn, varg, järv och lo ska kunna tillåtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Av 23 d § jaktförordningen (1987:905) följer att om det finns förutsättningar enligt 23 c § och något annat inte följer av 24 a §, får Naturvårdsverket besluta om licensjakt efter björn, varg, järv och lo. Ett beslut om jakt enligt första stycket får utformas och förenas med villkor

som är ändamålsenliga med hänsyn till de olägenheter som förekomsten av täta rovdjurspopulationer orsakar.

Bestämmelserna i jaktförordningen ska tolkas mot bakgrund av motsvarande bestämmelser i Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet).

Enligt 24 a § andra stycket jaktförordningen (1987:905) får Naturvårdsverket överlämna att besluta om licensjakt efter lodjur till Länsstyrelserna i ett rovdjursförvaltningsområde.

Rovdjursförvaltningsområdena är indelade enligt 2 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn.

Enligt beslut (NV-04663-19) delegerar Naturvårdsverket rätten att fatta beslut om licensjakt efter lodjur till samtliga länsstyrelser utom Länsstyrelsen i Gotlands län. Delegeringen gäller till och med den 15 april 2022.

Vid beslut om licensjakt efter lodjur gäller Naturvårdsverket föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter lodjur (NFS 2010:15).

Enligt artikel 12.1 a) art- och habitatdirektivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a, med förbud mot att avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur detta görs. Lodjur återfinns i bilaga 4 a såsom en djurart av gemenskapsintresse som kräver noggrant skydd.

Av artikel 16.1.e) art- och habitatdirektivet följer att förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde får en medlemsstat göra undantag från bestämmelserna i artikel 12 för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga 4 i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna.

RIKTLINJER FÖR FÖRVALTNINGEN AV STORA ROVDJUR

Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE) har på EU-kommissionens uppdrag tagit fram riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå. Riktlinjerna antogs av EU-kommissionen sommaren 2008 och kan enligt kommissionens bedömning ligga till grund för inriktningen av rovdjursförvaltningen inom EU. I riktlinjerna anges bl.a. följande om möjligheterna till jakt:

”från bevarandesynpunkt finns ingen principiell orsak till att populationerna av stora rovdjur ej kan tolerera vissa nivåer av jaktliga förvaltningsåtgärder eller att förvaltas under samma förutsättningar som jaktbart klövvilt eller jaktbara fågelarter. Detta förutsatt att jakten är väl hanterad, vilket i detta fall innebär effektiv inventering av populationsstorlek, fastställande av lämplig tilldelning och jaktperioder, samt noggrann åthydnad av dessa regler. En väl organiserad jakt kan potentiellt sett vara uthållig. Artikel 16 ger i sammandrag en möjlighet att tillåta jakt, och kvarhållande av traditionella jaktmetoder”

Länsstyrelsens motivering

Beslut om licensjakt är ett undantag från ett strikt skydd och därför är möjligheten att medge licensjakt på lodjur starkt begränsad. Jakt kan endast ske om det finns stöd i något av de undantag som finns reglerat enligt ovan. Länsstyrelsen gör följande bedömning.

SYFTE MED JAKTEN OCH STRATEGI FÖR ATT UPPNÅ SYFTET

Syftet med att besluta om licensjakt i Jönköpings län är att stabilisera populationen vid länets beslutade förvaltningsmål. Detta för att skapa förutsättningar för en fortsatt hållbar och förutsägbar lodjursförvaltning, förbättra möjligheten för samexistens med människan och på detta sätt bevara lodjursstammens gynnsamma bevarandestatus. Syftet står i enlighet med Riksdagens beslut den 10 december 2013 att anta propositionen ”En hållbar rovdjurspolitik”. Enligt propositionen är det mycket viktigt att de människor som påverkas av stora rovdjur ges möjlighet att finna en delaktighet i förvaltningen.

Licensjakt kan tillsammans med andra åtgärder såsom bidrag och ersättningar för skador samt samråd och information, bidra till att minska konflikter mellan människa och rovdjur. Helheten är alltigenom beroende av att rovdjursförvaltningen är tydlig, förutsägbar, legitim, transparent och såväl regionalt som nationellt anpassad. Förtroendet för förvaltningen är därför enligt länsstyrelsens bedömning en nyckelfaktor för lodjurets gynnsamma bevarandestatus i Sverige och i Jönköpings län på lång sikt.

Den regionala förvaltningsplanen för rovdjur i Jönköpings län som fastställdes av Viltförvaltningsdelegationen den 19 november 2019 och innehåller det av Viltförvaltningsdelegationen beslutade förvaltningsmålet för lodjur, är ett regionalt styrande dokument för rovdjursförvaltningen i länet. Ett led i att skapa ett långsiktigt förtroende för rovdjurs- och här specifikt lodjursförvaltningen är att verkställa den regionalt beslutade förvaltningsplanen med förvaltningsmålet 5 årliga föryngringar i Jönköpings län. Att med marginal ligga över miniminivån och tillåta en selektiv och strikt kontrollerad licensjakt efter lodjur bedömer Länsstyrelsen ligger i linje med länets beslutade förvaltningsplan. Enligt rapporten Beskattningsmodell för lodjur - Prognoser för lodjurspopulationen 2021 vid olika beskattningsnivåer under 2020 av Henrik Andrén (SLU), innebär inte jakten

någon påtaglig risk att miniminivåerna för länet och det södra förvaltningsområdet underskrids.

SOCIOEKONOMISKA KONSEKVENSER

Socioekonomiska aspekter i rovdjursförvaltningen utgår från rovdjurens sociala och ekonomiska påverkan på förutsättningar för människors verksamhet och vardag. Det kan innebära kostnader och nyttor med avseende på rovdjursförekomst, exempelvis rovdjursturism och rovdjursjakt, skador med konsekvenser för olika näringar, människors rädsla för rovdjur och rovdjurens påverkan på natur- och kulturvärden så som löshundsjakt.

Skador på tamdjur i länet, främst får och hundar, som orsakas av lodjur varierar från år till år. Om lodjursstammen skulle växa på sikt kan det leda till ökade skador och därmed också ökat behov av skyddsjakt. Detta i sin tur leder till höga kostnader för samhället, minskad acceptans för arten, ökad oro och psykisk stress, vilket kan resultera i en ökad motsättning mellan den beslutade förvaltningen och ortsbefolkningen som följd.

Enligt den regionala förvaltningsplanen för rovdjur i Jönköpings län bör lodjursstammen begränsas genom licensjakt då den ligger över förvaltningsmålet. I länets förvaltningsplan tas ansvar för såväl lodjurets långsiktiga överlevnad i länet samt artens samexistens med människorna i länet. Länsstyrelsen har genom sin förvaltning ambitionen att bibehålla en fortsatt hög acceptans för lodjur och det är därför viktigt att den regionala förvaltningsplanen verkställs.

ANNAN LÄMPLIG LÖSNING

Utöver licensjakt arbetar Länsstyrelsen i största möjliga utsträckning med andra åtgärder som ersättningar vid skador, bidrag till förebyggande insatser, skyddsjakt, samråd och information som bidrar till att minska konflikter mellan människa och lodjur. Skyddsjakt är inget lämpligt alternativ till licensjakt utan är ett skadebegränsande verktyg som används parallellt med licensjakt. Skyddsjakt riktas mot specifika lodjursindivider som orsakar upprepade skador, vilket inte är fallet vid en licensjakt.

För att uppnå syftet med att stabilisera populationen vid förvaltningsmålet anser Länsstyrelsen att ingen annan lämplig lösning än licensjakt finns. Andra tänkbara lösningar för att uppnå syftet skulle kunna vara flytt eller sterilisering av lodjur. Länsstyrelsen anser att ingen av dessa lösningar är lämpliga.

GYNNSAM BEVARANDESTATUS

Den svenska lodjursstammen bedöms vara cirka 1200 lodjur och lodjuret som art har en gynnsam bevarandestatus i Sverige. I det södra rovdjursförvaltningsområdet fanns det efter inventeringen 2018/2019 37,5

föryngringar vilket motsvarar cirka 205 lodjur, beräknat utifrån antalet familjegrupper multiplicerat med omräkningsfaktorn 5,48.

Det uttag av lodjur som sammanlagt planeras att fällas i förvaltningsområdet bedöms inte påverka förvaltningsområdets lodjurspopulation nämnvärt. Bedömningen är även att det inte äventyrar lodjursstammens gynnsamma bevarandestatus. Naturvårdsverket har fattat beslut om miniminivåer för lodjur i både förvaltningsområdet och i respektive län. Förvaltningsområdets miniminivå är 27 årliga föryngringar och för Jönköpings läns del är miniminivån 3,5 lodjursföryngringar vilket motsvarar cirka 19 lodjur (enligt samma princip som ovan).

I Jönköpings län fanns det utifrån det senaste inventeringsresultatet 6 familjegrupper, vilket motsvarar cirka 33 lodjur. Familjegrupperna fanns främst i centrala, nordvästra och sydvästra delen av länet (se figur 3). Länsstyrelsen bedömer att ett uttag av två lodjur under licensjakt kommer få lodjurspopulationen att fortsatt hålla antalet familjegrupper vid förvaltningsmålet, i enlighet med förvaltningsplanen. Licensjakten kommer därmed inte långsiktigt påverka länets lodjurspopulation i någon större utsträckning. Länsstyrelsen bedömer vidare att det finns utrymme för skydds jakt om behovet skulle uppstå, baserat på förra årets inventering och att trenden visar på en uppgång av länets lodjurspopulation.

SAMVERKAN MELLAN LÄNSSTYRELSENA

I enlighet med propositionen ”En hållbar rovdjurspolitik” (Prop. 2012/13:191) har länen inom det södra rovdjursförvaltningsområdet samverkat i frågor gällande förvaltning av rovdjur. Beslut om licensjakt för respektive län har grundats på Naturvårdsverket beslut om miniminivåer för lodjur (NV-01525-18), Naturvårdsverkets beslut om delegering av rätten att fatta beslut om licensjakt (NV-04663-19), respektive läns förvaltningsplaner, samt gällande författningar.

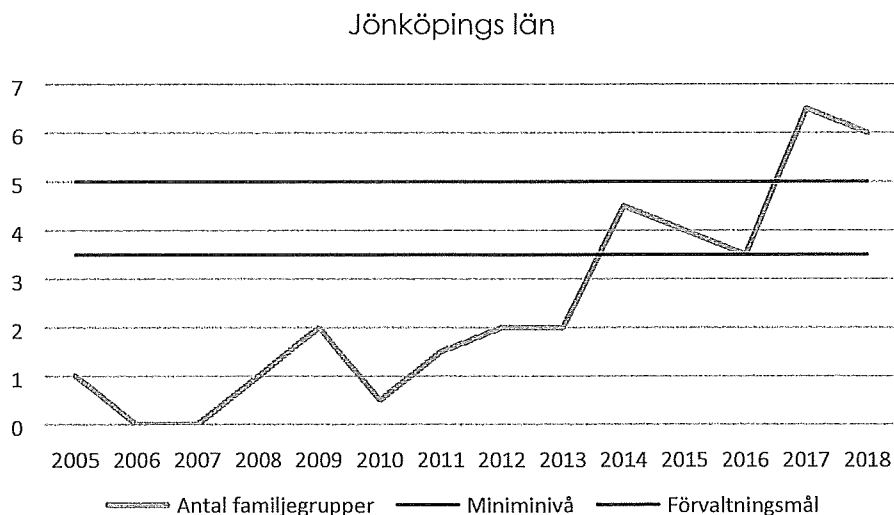
Länsstyrelserna i det södra rovdjursförvaltningsområdet har haft ett flertal möten för att diskutera förutsättningarna för, och målsättningarna med, licensjakt efter lodjur. Samråden har även gällt utformning av beslut och det praktiska genomförandet av licensjakten. Samverkan har också genomförts med Västra Götalands län, vilket tillhör det mellersta rovdjursförvaltningsområdet, angående jakt i nordvästra delen av Jönköpings län. Rapporten Beskattningsmodell för lodjur - Prognoser för lodjurspopulationen 2021 vid olika beskattningsnivåer under 2020 av Henrik André (SLU), anger hur många djur som kan skjutas utan att förvaltningsområdets miniminivå på 27 föryngringar underskrids. Modellen har utgjort ett underlag vid beslut om antal djur som kan jagas vid licensjakten 2020 inom det södra rovdjursförvaltningsområdet och det antal djur som licensjakten omfattar i de aktuella länen innebär en mycket liten risk att understiga miniminivån för förvaltningsområdet.

LICENSJAKTENS OMFATTNING I JÖNKÖPINGS LÄN

De regionala förvaltningsplanerna utgår ifrån rovdjursförvaltningens juridiska och politiska ramar, och behandlas och godkänns av länsstyrelsernas viltförvaltningsdelegationer. Beslut om licensjakt som fattas med stöd av regionala förvaltningsplaner har goda förutsättningar att uppfattas som legitima och väl förankrade hos berörda intressegrupper. Detta påverkar i sin tur toleransen för stora rovdjur och förtroendet för förvaltande myndigheter och förbättrar därmed förutsättningarna för att bibehålla gynnsam bevarandestatus för arterna.

I bedömningen ingår att risken för underbeskattning av lodjursstammen i förhållande till det regionala förvaltningsmålet är större än risken för överbeskattning, vilket ytterligare styrker att detta jaktuttag inte riskerar att påverka gynnsam bevarandestatus negativt. Jaktresultatet kommer att följas upp och bidra till kunskapsunderlaget för kommande förvaltningsbeslut, enligt principerna för adaptiv viltförvaltning. I och med genomförandet och utvärdering av kommande års licensjakter kommer kunskaper att öka och de osäkerheter som finns att minska.

Länet har en beslutad miniminivå på tre och en halv (3,5) lodjursföreningar (Dnr NV-01525-18) samt ett av viltförvaltningsdelegationen beslutat förvaltningsmål på fem lodjursföreningar (beslut 2016-11-11). Det senaste fastställda inventeringsresultatet från 2018/2019 visar att länet berörs av 6 familjegrunder, (Inventering av lodjur 2019, Rovdata och Viltskadecenter, SLU Rapport nr. 2-2019), se figur 5.

Figur 5. Antalet inventerade familjegrunder i förhållande till länets miniminivå och förvaltningsmål.

Jakten är riktad till ett område i nordvästra delen av länet och till ett område i södra delen av länet. I båda jaktområdena har det under den senaste inventeringssäsongen funnits flera familjegrunder nära varandra. I det nordvästra jaktområdet har det under många års tid inventerats en

föryngring. Antalet föryngringar runt om denna föryngring har ökat vilket ger möjlighet till jakt i denna del av länet. I det södra jaktområdet har flera föryngringar inventerats nära varandra under ett par års tid.

Dokumentationen består av material från Länsstyrelsens inventeringskameror samt från snöspårningar där allmänheten ofta bidragit till viktigt underlag genom att rapportera om lodjursobservationer. Jakten är enligt Länsstyrelsen proportionerlig och kan inte bedömas få någon negativ inverkan på populationen som hindrar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus. Länsstyrelsen har utgått från en försiktighetsprincip som både tillåter eventuell skyddsjakt efter särskilda individer samt medger ett utrymme för oförutsedda händelser som kan påverka länets lodjurspopulation. Jakten är viktig för att minska konflikterna mellan människa och lodjur och därmed genom ökad acceptans långsiktigt gynna upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för populationen. Omfattningen av jakten vad gäller antal djur är densamma som föregående års licensjakt med hänsyn till inventeringsresultat 2018/2019 och till möjligheten att utvärdera licensjakten 2019 ges först efter inventeringssäsongen 2019/2020.

Sammanfattning

Länsstyrelsen bedömer att licensjakt efter lodjur kan medges. Det finns inte någon annan lämplig lösning för att reglera lodjursstammen och samtidigt sträva mot länets beslutade förvaltningsmål. Jakt som ett inslag i beståndsförvaltning av de stora rovdjuret kan därmed minska den negativa påverkan som rovdjuret kan utgöra mot en traditionell livsstil och därigenom inverka på landsbygdens utveckling i stort. Aktuell beskattning är av begränsad omfattning och lämplig utifrån såväl målsättningen med jakten som stammens storlek. Jakten sker under strängt kontrollerade former och tillåter lodjursstammen i södra rovdjursförvaltningsområdet såväl som i Jönköpings län att med fortsatt god marginal förbli en livskraftig population med gynnsam bevarandestatus i artens naturliga utbredningsområde.

Länsstyrelsen beslutar därför om licensjakt efter lodjur i enlighet med de villkor som framgår av detta beslut.

Information

Jakt som bedrivs i strid mot föreskrifter och villkor i detta beslut sker utan stöd i beslutet och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen (1987:259). Straffbestämmelser för jaktbrott och grovt jaktbrott finns i 43 och 44 §§ jaktlagen.

Kungörelsedelgivning

Länsstyrelsen beslutar att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelsedelgivning. Beslutet fattas med stöd av 49 § delgivningslagen (2010:1932). Meddelande om beslutets huvudsakliga innehåll samt om var

och när det hålls tillgängligt införs inom 10 dagar i Post och inrikes tidningar. Beslutet finns under överklagandetiden tillgängligt hos Länsstyrelsen i Jönköpings län, Hamngatan 4, Jönköping samt på Länsstyrelsens hemsida www.lansstyrelsen.se/jonkoping.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga 1.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef [REDACTED] med rovdjursansvarig vilthandläggare [REDACTED] som föredragande. I den slutliga handläggningen har länsjurist [REDACTED] deltagit.

Bilagor

1. Hur man överklagar
2. Kartor över jaktområden

Kopia till

Naturvårdsverket registrator@naturvardsverket.se
Jönköpings läns Viltförvaltningsdelegation
Länsstyrelserna i södra rovdjursförvaltningsområdet
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Jordbruksverket
Polismyndigheten
Skogsstyrelsen, Jönköpings läns distrikt
Nyhetsbyrån Siren
Mullsjö kommun
Habo kommun
Jönköpings kommun
Sävsjö kommun
Vaggeryds kommun
Värnamo kommun

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på
www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från beslutets datum.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.